

Dönem : 3

Toplantı : 4 **MILLET MECLİSİ S. Sayısı : 672 ye 1 nci ek**

Eski Eserler kanunu tasarısı ile Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in Türkiye müzelerinden eşyayı dışarı çıkaranlara bir seneden beş seneye kadar hapis cezası verilmesi hakkında kanun teklifi ve İçişleri, Adalet, Maliye, Millî Eğitim ve Plân komisyonlarından 3'er üye seçilerek kurulan 17 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/85, 2/428)

Geçici Komisyon raporu

Millet Meclisi
Geçici Komisyonu
Esas No. : 1/85
Karar No. : 3

4 . 1 . 1973

YÜKSEK BAŞKANLIĞA

Eski Eserler kanun tasarısının Genel Kurulda görüşülmesi sırasında sayın bâzı üyeler tarafından verilip Genel Kurulca kabul edilen önergeler karşısında, 13 . 10 . 1972 tarih ve 145 nci Birleşimde 1 ve 9 ncu madde ve 27 . 11 . 1972 günü ve 10 ncu Birleşimde diğer bâzı maddeler komisyona ve-tilmiş olmakla komisyonumuz, 30 . 11 . 1972 günü saat 10'da toplanarak komisyona iade edilen tasarı maddeler ve önergeler teker teker ve sırasıyla incelendi :

1. Tasarının 1 nci maddesi üzerinde Sayın Hamdi Hamamcıoğlu tarafından verilen önerge, maddenin yeniden düzenlenmesine dair olduğu görülmekle yerinde bulunmuş ve aynı mahiyette olan 1 nci madde yeniden düzenlenmiştir. Düzeltme redaksiyonla ilgilidir.

2. Tasarının 9 ncu maddesi üzerinde Konya Milletvekili İhsan Kabadayı tarafından verilen önerge incelendi. Bu önergenin eski eser bakımından korunmaları ve bu sahalar içinde inşaat ve tesisat yapılması konusunda karar alma yetkisinin Millî Eğitim Bakanlığına verilmek istediği görüldüğü,

Eski eser yönünden hangi sahaların korunması gerektiği ve yapılacak inşaat ve tesisat ile eski eserlerin özelliklerine zarar verilip verilmediği konusunda daha yetkili olması yönünden Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kuruluna bırakılmasının daha uygun olacağı düşüncesiyle bu önerge reddedilmiş ve tasarının 9 ncu maddesindeki redaksiyon hataları düzeltilerek kabul edilmiştir.

3. Tasarının 12 nci maddesi üzerinde Sayın İlhan Ersoy tarafından verilen önerge incelendi. Bu önerge ile tasarının 12 nci maddesinin 1 nci fıkrasının aynı mahiyette olmak üzere yeniden yazılmak istendiği görüldü. Maddenin yazılışıyla ilgili olan bu önerge komisyonda aynen benimsenmekle 12 nci madde değişik şekliyle komisyonumuzca kabul edilmiştir.

4. Tasarının 13 ncu maddesi Sayın İlhan Ersoy, Sayın Turhan Özgüner ve Sayın İhsan Kabadayı tarafından verilen önergeler incelenmiş, Sayın İhsan Kabadayı'nın önergesinin komisyonumuzca 13 ncu madde üzerinde yapılan değişikliğin reddine dair olduğu ve Sayın Turhan Özgüner'in önergesinin kelime düzeltmeleriyle ilgili bulunduğu görülmüş ve Sayın İlhan Ersoy'un önergesinin maddeye açıklık verilmesi bakımından yeniden yazılmasıyla ilgili olduğu anlaşılmış, Sayın İhsan Kabadayı'nın önergesinin yerinde bulunduğu görülmekle reddine karar verilmiş ve madde Sayın İlhan Ersoy'un önergesinde belirtildiği üzere madde metni yeniden yazılmıştır.

5. Tasarının 16 ncu maddesinin kapsadığı hükümlerin, tasarının 5 nci maddesinde nazara alındığı görülmekle 16 ncu maddenin tasarıdan çıkarılmasına ve yerine yeniden ilişikteki metnin konmasına karar verilmiştir.

6. Tasarrın 19 ncü maddesi üzerinde Sayın İlhan Ersoy, Sayın Zekeriya Kürşad, Sayın Turhan Özgüner, Sayın Reşit Ülker ve Sayın Musa Doğan tarafından verilen önergeler yerinde bulunmakla benimsenmiş ve tasarrın 19 ncü maddesi bu değişik şekliyle benimsenmiştir.

7. Tasarrın 22 ncü maddesi üzerinde Sayın Hüsamettin Başer, Sayın Zekeriya Kürşad Sayın Hasan Tosyalı, Sayın M. Kemal Yılmaz, Sayın Reşit Ülker, Sayın İhsan Kabadayı tarafından verilen önergeler incelendi. Eski eserlerin yurt dışına çıkarılmasının mahzurları nazara alınarak önergeler benimsenmiş ve madde değişik şekliyle kabul edilmiştir.

Tasarrın 23 ncü maddesi üzerinde Sayın Hüsamettin Başer tarafından verilen önergenin yerinde bulunmadığı görülmüş ve tasarıya açıklık getirmesi bakımından 23 ncü madde aynen bırakılmıştır.

9. Tasarrın 34 ncü maddesi üzerinde Sayın Zekeriya Kürşad ile Sayın İhsan Kabadayı'nın önergeleri incelenmiş ve yerinde görülmemekle her iki önerge komisyonumuzca reddedilmiştir.

Taşınmaz eski eserlerin sahiplerinin kendi mülkleri içinde bâzı sondaj ve araştırma yapımlarında bir sakınca bulunup bulunmadığına karar verecek organın Eski Eserler ve Yüksek Anıtlar Kurulunun olması münasip görülmüş ve tasarrın komisyonunda yapılan değişikliğe uygun bir şekilde bırakılması isabetli görülmüştür.

10. Tasarrın 48 ncü maddesi üzerinde Sayın Ahmet Buldanlı tarafından verilen önerge incelenmiş, maddede öngörülen cezanın âdil olduğu kanaatine varılmış, ancak 4 ncü maddeye aykırı hareket eden kişi hakkında verilecek cezanın 49 ncü madde de gösterilen ceza olacağı kanaatiyle 48 ncü madde bu değişik durumuyla kabul edilmiştir.

11. Tasarrın 49 ncü maddesi üzerinde Sayın Zekeriya Kürşad ve Ahmet Buldanlı tarafından verilen önergeler incelenmiş, 49 ncü maddede yazılı ceza miktarı artırılmış ve bu kanunun 4 ncü maddesine aykırı hareket edecek kişilere 49 ncü maddede yazılı cezanın verileceği tensibedilmiş ve madde bu haliyle komisyonumuzca kabul edilmiştir.

12. Tasarrın 50 ncü maddesi üzerinde Sayın Ahmet Buldanlı tarafından verilen önerge incelenmiş ve 50 ncü maddede yazılı ceza miktarı artırılmış ve madde bu değişik şekliyle komisyonumuzca kabul edilmiştir.

13. Tasarrın 51 ncü maddesi üzerinde Sayın Zekeriya Kürşad tarafından verilen önerge incelenmiş, ceza artırılmış ve madde değiştirilerek komisyonumuzca kabul edilmiştir.

14. Tasarrın 52 ncü maddesi üzerinde Sayın Ahmet Buldanlı tarafından verilen önerge incelenmiş maddede yazılı ceza miktarı artırılmış ve madde bu değişik şekliyle komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Maddeler üzerinde yapılan değişiklik ve yeni metinler Genel Kurulda görüşmelere kolaylık sağlayacağı düşüncesiyle ekli olarak sunulmuştur.

Saygıyla arz ederiz.

Başkan
Mardin
E. K. Aybar

Bu rapor Sözcüsü
Çorum
K. Demirer

Kâtip
Gaziantep
M. Kılıç

Adıyaman
A. Turanlı

Afyon
H. Hamamcioğlu
İmzada bulunamadı.

Diyarbakır
A. Ensarioğlu

İzmir
F. Arınç

Kars
İ. H. Alaca

Sakarya
T. Boztepe
İmzada bulunamadı.

Tokat
H. Balcı
İmzada bulunamadı.

GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞ METNİ

Eski Eserler kanun tasarısı :

1. Genel hükümler :

MADDE 1. — Tarihten önceki devirlerle tarihî devirlerin bilime, kültüre, dine ve güzel sanatlara ilişkin olan ve korunmaları ile saklanmalarında kamu yararı bulunan, yer üstünde, yer ve su altında mevcut bütün yapılar, taşınır ve taşınmaz mallar ile her türlü belgeye eski eser denir.

Bunlar tarihî mağaralar ve kaya sığınakları, yazılı ve kabartmalı kayalar, hüyükler, tümülüsler, ören yerleri, akropol ve nekropoller, suriar, kale ve burçlar her çeşit mimari anıtlar, tiyatrolar, hipodromlar, stadyumlar, anfiteratiler, agoralar, kütüphaneler, her çeşit resmî ve özel yapılar, tarihî yol kalıntıları, köprüler, mesafe taşları (mil taşları), dikili taşlar, sunaklar, tersaneler, rıhtımlar, su yolları, sarnıçlar, kuyular, tarihî saraylar, köşkler, yalılar, camiler, mescitler, namazgâhlar, her çeşit hayrat, çeşme, sebil, imaret, darphane, şifahane, muvakkithane, medrese, tekke ve zaviyeler, mezarlıklar, hazireler, lâhitler, sandukalar, seteller, kümbetler, hanlar, hamamlar, sinogoklar bazilikalar, kiliseler, manastırlar ve bunların birkaçından oluşan bina toplulukları yani külliyeler ve siteler ile diğer taşınmazlarla bunlara ait parçalara taşınmaz eser denir.

Her çeşit hayvan ve bitki fosülleri, öntarihten kalma insan isketleri çakmaktaşı (Silaks) volkan camı (Opsidiyen), kemik ve madenî her çeşit aletler, çini, seramik, ve kap kacaklar, heykeller, figürinler, tabletler, kesici koruyucu veya vurucu silâhlar, putlar (ikonlar), cam eşya, süs eşyası (Hülliyyat), yüzük taşları, küpeler, iğneler, askılar, mühürler, bilezik ve benzerleri, maskeler, taçlar (Diademler), deri, bez, papürüs, parşömen, moda üzerine yazılı veya tasvirli belgeler, tartı araçları, sikkeler, damgalı veya yazılı levhalar, yazma veya tezhipli kitaplar, minyatürler, sanat değerini haiz gravür, yağlı boya, suluboya tablolar, muhallefat (Religneler) nişanlar, madalyalar, toprak, cam, ağaç kumaş ve benzerleri taşınır eşyalar da taşınır eski eser denir.

Eski anıt ve duvar kalıntıları, genellikle ne cinsten olursa olsun eski eşya ve anıtlar parçaları da taşınmaz dağınık tuğlaları, taş cam ve ağaç kırıkları, çinilerle topraktan yapılmış eşya parçaları da eski eser sayılırlar.

a) Önemli tarihî olaylara sahne olan veya arkeoloji, tarih, sanat bakımından bir önemi ve özelliği bulunan korunması ve değerlendirilmesi gerekli her çeşit taşınmaz mimari eserler ve anısal heykelcilik eserlerine (Anıt),

b) Mimariileri, üniteleri ve çevrelere katkıları bakımından korunmaları ve değerlendirmeleri gerekli görülen ayrı veya bir arada olan yapı gruplarına (Küllüye),

c) Homojen oluşları ve bilhassa tarihî, artistik, estetik, bilimsel, ekolojik, etrografik, ebedî veya efsanevi önemleri bakımından korunmaları ve değerlendirilmeleri gereken, tabiatın veya tabiatla insanların müşterek eseri olan topografik bölgelere (Sit),

d) Önemli tarihî olayların geçtiği için korunmaları gerekli yerler (Tarihî Sit),

e) Antik bir yerleşmenin veya eski bir medeniyetin kalıntılarının bulunduğu yer veya su altındaki bilinen veya meydana çıkarılan yerlere (Arkeolojik Sit) veya (Tarihî şehir harabesi) veya (ören yeri),

f) Korunması gerekli tabiat güzellik ve gariplikleri ile tabii ve jeolojik olayların meydana getirdiği güzel görünümlere, asırlık ağaç ve koruluklara (Tabii Sit) veya (Tabii Anıt) denir ve bunlar tümü ile korunur.

Madde 9. — Sekizinci maddeye göre tescil edilen taşınmaz eski eserleri koruma sahalarının tâyini ve bu sahalarda inşaat ve tesisat yapıp yapılmayacağı konusunda karar alma yetkisi Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kuruluna aittir.

Madde 12. — Kamu tüzel kişilerinin mülkiyetinde veya daimî intifaında bulunan taşınmaz eski eserlerden kaleler, şehir harebeleri ve her türlü tarihî harabelerle bunlara ait tefer-

ruat, tarihî ve tabii anıtlar ve bunların toplu olarak bulunduğu alanlardan Hazine adına kayıtlı bulunmayanları, karşılığında bedel ödenmeksizin Hazine adına tescil ve Millî Eğitim Bakanlığının idaresine devredilirler. Şu kadar ki vakıf eserler ile belediyelere aid olanlar bu hükme tabi değildirler.

Kale ve surları, şehir harabeleri, taşınmaz eski harabeler ve bu mahiyette diğer tarihî tabii anıtlardan kısmen veya tamamen tüzel ve özel kişilere intikal etmiş, veya imar ve ihya hakkı yoluyla kişilerin uhdesine geçmiş olanlar, değer bedelleri üzerinden kamulaştırılma veya değiştirme yoluyla Devlete intikal ettirilirlir. Bu kamulaştırma ve değiştirmelerde o arazinin üstünde veya altında bulunan ve bulunacak olan eski eserlerin eski eser değerleri hesaba katılmaz.

Bunlardan kaynağı vakıf olan ve çeşitli sebeplerle kısmen veya tamamen tüzel ve özel kişilerin eline geçmiş bulunan taşınmaz eski eserlerle tarihî ve tabii anıtların kamulaştırılmaları, ilgisiz dolayısıyla Vakıflar Genel Müdürlüğünce yapılır. Belediye sınırları dâhilinde bulunan eski eserlerin tarihî ve tabii anıtların imar Kanunu gereğince tespit edilecek korunma sınırları dâhilindeki taşınmazlar, değer bedelleri üzerinden belediyeler tarafından kamulaştırılmalarında bu sahalara çevresindeki eski eserlerin meydana çıkarılmasından doğacak değer farkları hesaba katılmaz.

Madde 13. — Mülkiyeti Hazineye aid olup, kullanma hakkına sahip bulunan kamu tüzel kişileri ve dernekler onarım ve restorasyon gibi harcamalara katılırlar. Bu harcamalara ait esaslar Millî Eğitim Bakanlığınca tespit ve kontrol edilir.

Şehir plânlarının tanziminde Millî Eğitim Bakanlığının görüşü alınır ve bunların ilgili Bakanlıkça onanması sırasında bu görüş değerlendirilir.

Daha önce tanzim ve tasdik edilmiş imar plânlarının, eski eser tarihî ve tabii anıtlar bakımından değiştirilmesi gerekli görüldüğü ve bu hususta Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun kararı alındığı takdirde Millî Eğitim Bakanlığı gerekli değişiklik teklifinde bulunabilir.

Madde 16. — Eski eser olmakla beraber, Karayolları, Devlet Demiryolları veya Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünce kullanılmakta olan ve kullanılmasında mahzur bulunmayan köprü, menfez, viyadük, sarınc, su yolu, kanal, geçme, tünel ve benzerlerinin bakım ve onarımı adı geçen genel müdürlüklerce yapılır.

Madde 19. — Eski eserlerin ve anıtların bakım, onarım ve restorasyon işleri 1050 sayılı Muhasebe Umumiye ve 2490 sayılı Artırma ve Eksiltme ve İhale kanunları ile bu kanunların ek ve değişikliklerine bağlı kalmaksızın ehliyeti tespit edilenlere yaptırılabilir.

Eski eserlerin ve anıtların bakım onarım ve restorasyon işlerinde kullanılmak şartı ile Millî Eğitim Bakanlığı veya Vakıflar Genel Müdürlüğünce harıçtan getirilmesi gereken her türlü makine teknik malzeme alet ve edevat bircümle gümrük resim ve harçlarından muaftır.

Madde 22. — Yurt içindeki eski eserlerle müze ve koleksiyonlarda bulunan eserler, değiştirme suretiyle dahi olsa hiçbir surette yurt dışına çıkarılamaz.

Ancak Türkiye'deki elçilik ve konsolosluklar mensupları, Türkiye'ye girerken pasaportlarına işletmek suretiyle Türkiye'ye getirdikleri yabancı menşeli eski eserleri Türkiye'den çıkışlarında beraberlerinde götürebilirler.

Madde 48. — Bu kanunun 24 nci maddesine aykırı hareket edenler 3 aydan 1 yıla kadar hapis ve 500 liradan 5 000 liraya kadar ağır para cezasına çarptırılırlar.

Suçlu işleyenler kamu hizmetlerinde görevli kişiler ise cezaları bir misli artırılır.

Madde 49. — Bu kanunun 4 nci ve 5 nci maddelerine aykırı hareket edenler iki yıldan 5 yıla kadar hapis ve 5 000 liradan 20 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler. Suçu işleyenler kamu hizmetinde görevli kişiler ise verilecek ceza bir misli artırılır.

Madde 50. — Bu kanunun 21, 22, 25, 26, 27, 28 ve 29 ncu maddelerine aykırı hareket edenler 3 yıldan 5 yıla kadar hapis, 5 000 liradan 30 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilmeler. Suçu işleyenler kamu hizmetinde görevli kişiler ise cezaları bir misli artırılır.

Madde 51. — Ruhsatsız sondaj ve kazı yapanlara iki yıldan 5 yıla kadar hapis ve 5 000 liradan 10 000 liraya kadar ağır para cezası verilir. Bu kişilerin buldukları eski eserler ellerinden alınır. Kazı ve sondaj sebebiyle eski eserlere verdikleri zarar ve ziyan kendilerine ödettirilir.

Suç işleyen kişiler kamu hizmetinde görevli kimseler ise cezaları bir misli artırılır.

Madde 52. — İzinsiz define araştıranlara iki yıldan beş yıla kadar hapis 5 000 liradan 10 000 liraya kadar ağır para cezası verilir. Bunların buldukları eski eser ellerinden alınır. Bu arama ile Devlete verdikleri zarar ve ziyan kendilerine ödettirilir. İzinsiz define arayanlar kamu görevlisi ise verilecek ceza bir misli artırılır.

